DOI 10.22630/TIRR.2026.25.10

Aleksandra Tkacz, Anna J. Parzonko✉
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Problem urban overtourismu w opiniach turystów na przykładzie Barcelony i Dubrownika

Streszczenie. Nadmierna liczba turystów w miastach prowadzi do przeciążenia systemu infrastrukturalnego, degradacji wartości kulturowych, obniżenia jakości życia mieszkańców. Celem artykułu jest przedstawienie zjawiska nadmiernego natężenia ruchu turystycznego w miastach, określanego mianem urban overtourismu, w opiniach turystów na przykładzie Barcelony i Dubrownika. W tym celu przeprowadzono badania metodą sondażu diagnostycznego z zastosowaniem techniki ankiety. Przygotowano elektroniczny kwestionariusz ankiety, który został umieszczony na grupach podróżniczych w mediach społecznościowych. Łącznie uzyskano 115 odpowiedzi, które umożliwiły określenie, w jakim stopniu turyści są zaznajomieni z overtourismem, oraz które dostarczyły informacji o ich opiniach na temat zarządzania tym zjawiskiem. Z analizy wyników badania wynika, że chociaż turyści negatywnie oceniają skutki nadmiernej turystyki (hałas, koncentracja zbyt dużej liczby osób w jednym miejscu, wysokie ceny), rośnie świadomość wpływu ich działań na otoczenie i społeczności lokalne, co podkreśla potrzebę edukacji w zakresie odpowiedzialnego społecznie i środowiskowo podróżowania.

Słowa kluczowe: turystyka masowa, Barcelona, Dubrownik, wzrost liczby turystów, turystyka miejska

Wstęp

Turystyka jest istotnym czynnikiem kształtującym gospodarkę miejską, infrastrukturę oraz codzienne życie społeczne wielu miast. Intensywny rozwój turystyki miejskiej, zwłaszcza w miejscach o dużym popycie turystycznym, wywołuje jednak wiele negatywnych skutków społecznych i przestrzennych. Termin overtourism jest obecnie powszechnie uznawany za najlepiej odzwierciedlający wyzwania związane z turystyką miejską, podkreślając, w jaki sposób nadmierna liczba odwiedzających może pogorszyć jakość życia mieszkańców oraz podsycać lokalny opór i protesty skierowane przeciwko odwiedzającym, decydentom i przedsiębiorstwom (Gorji i in., 2026).

W teorii overtourism jest relatywnie nowym pojęciem, choć dotyczy starego problemu. Pierwsze przesłanki do dyskusji na ten temat powstały już w latach 60. XX w., kiedy to zaczęła się rozwijać turystyka masowa. Znalazło to przełożenie na rozwój branży

Anna J. Parzonko ORCID: 0000-0002-2370-8154
✉ anna_parzonko@sggw.edu.pl

hotelowej, gastronomicznej, podróżniczej, ale miało także istotny wpływ na zagospodarowanie obszarów. Pierwsze badania w tym zakresie zaczęto wykonywać co najmniej od 1975 r. Badania w kolejnych latach głównie skupiały się na stosunku mieszkańców do tego zjawiska oraz na degradacji środowisk naturalnych i kulturowych. Równolegle zaczął powstawać nowy model turystyki, tzw. 3E (ang. *entertainment*, *excitement*, *education*), przez co rosła świadomość wśród turystów na temat ochrony środowiska, a turystyka stawała się coraz bardziej zrównoważona (Pabian i Pabian, 2018).

Współcześnie jest prowadzona dyskusja dotycząca doprecyzowania definicji overtourismu, gdyż interpretacja tego terminu zależy od kontekstu i perspektywy badaczy tematyki. Jednak wspólnym mianownikiem dla tego określenia jest nadmierna presja turystyki na dany obszar, która prowadzi do negatywnych skutków społecznych, ekonomicznych czy środowiskowych. Według Światowej Organizacji Turystyki Organizacji Narodów Zjednoczonych (UN Tourism) overtourism jest definiowany jako sytuacja, w której wpływ turystyki na dane miejsce (np. miasto) negatywnie odbija się na postrzeganej jakości życia mieszkańców oraz/lub doświadczeń osób, które wspomniane miejsce odwiedzają (Koens i in., 2018, s. 4). Obecnie to zjawisko można zaobserwować w największych turystycznych miejscowościach – głównie w ich centrach, w których znajdują się zabytki, atrakcje czy udogodnienia (Rozmiarek, 2021, s. 370).

Do głównych cech urban overtourismu należą (Borzyszkowski, 2018, s. 146):

- sezonowość, która powoduje nagromadzenie się turystów w określonych miesiącach,
- zachwianie równowagi ekologicznej,
- wysoka intensywność ruchu turystycznego, zbyt duże natężenie turystów na ograniczonej przestrzeni,
- spadek jakości doświadczeń turystycznych,
- turystyczna monokultura (stopniowe przekształcanie obszarów w miejsca całkowicie zależne od turystyki),
- intensywne użytkowanie przestrzeni miejskiej, w której turystyka zaczyna wypierać podstawowe funkcje miasta.

Urban overtourism prowadzi do wielu negatywnych skutków, które w głównej mierze dotykają mieszkańców (przekraczanie granic społeczno-psychologicznych, wzrost kosztów życia dla mieszkańców), środowiska naturalnego (zanieczyszczenie i degradacja środowiska), jak też samych miast (niszczenie infrastruktury, zabytków i obiektów historycznych, utrata autentyczności miejsca) oraz turystów na przykład poprzez wzrost zatłoczenia czy protesty i demonstracje przeciwko turystom (Koens i in., 2018, s. 4-6). Intensywny ruch turystyczny w najgorszym wypadku może powodować problemy w strukturze społeczno-ekonomicznej miast poprzez wypieranie mieszkańców i zatracanie odrębności kulturowej. Kruczek wskazuje na trzy strony konfliktu powodowanego overtourismem, a mianowicie: (1) mieszkańców, którzy pragną spokojnego życia w mieście, (2) turystów, którzy chcą jak najlepiej spędzać swój czas i tworzyć wspomnienia oraz (3) przedsiębiorców, którzy chcą mieć jak największy zysk (Kruczek, 2019, s. 52). Jak sugerują Kazimierczak i Malchrowicz-Mośko (2021, s. 42), gentryfikacja i overtourism przyczyniają się do narastania nierówności i wykluczenia

społecznego, zmieniając centra miast i ich historyczne dzielnice w ustandaryzowane miejsca pozbawione autentyczności. Władze wielu miast dostrzegły ten problem i zaczęły wdrażać nowe strategie walki z overtourismem. Zdaniem Kruczka (2019, s. 55) warto wprowadzać nowe metody zarządzania ruchem turystów w atrakcjach turystycznych, takie jak:

- zmiany cenowe w celu zmniejszenia popytu (np. wzrost cen w okresie wakacyjnym),
- marketingowe techniki kontroli ruchu turystycznego (promocja atrakcji poza sezonem oraz tworzenie łączonych biletów wstępu na atrakcje, które są blisko siebie i mogą okazać się równie ciekawe),
- edukacja, rozumiana jako próba wpłynięcia i informowania potencjalnych turystów o negatywnych skutkach turystyki masowej.

Overtourism wymaga ciągłej obserwacji, tak by władze miast nim zagrożonych mogły podjąć działania ograniczające jego negatywne skutki. Hiszpania i Chorwacja, a także Włochy i Wielka Brytania są krajami, w których napięcia związane z urban overtourismem stały się szczególnie widoczne w ostatnich latach (Koens i in., 2019, s. 4-6; García-Buades i in., 2022). Problem badawczy podjęty w artykule polega na pytaniu, jak turyści postrzegają to zjawisko i jak oceniają działania podejmowane przez władze Barcelony i Dubrownika.

Materiał i metody

Celem badań było przedstawienie urban overtourismu w opiniach turystów na przykładzie Barcelony i Dubrownika. W tym celu na przełomie kwietnia i maja 2025 r. przeprowadzono badania metodą sondażu diagnostycznego z zastosowaniem techniki ankiety. Ankietę skierowano do osób, które wyjeżdżały w celach turystycznych do Barcelony lub Dubrownika, co oznacza, że próba miała charakter celowy. Kwestionariusz ankiety przygotowano w aplikacji Google Forms. Składał się on z 23 pytań (zamkniętych, półotwartych, otwartych oraz pytań oceny ze skalą Likerta). Link do ankiety zamieszczono w mediach społecznościowych. Łącznie uzyskano 115 poprawnie wypełnionych kwestionariuszy. Zdecydowaną większość respondentów stanowiły kobiety (68,7%). Przeważająca część respondentów była w wieku 18-24 lat (55,7%) i większość osób mieszkała w miastach o liczbie ludności powyżej 100 tys. osób (72,2%). Zdecydowana większość badanych posiadała wykształcenie średnie lub średnie branżowe.

Barcelona to miasto, które zachwyca swoją historią, kulturą oraz architekturą, co w połączeniu z wakacyjnym klimatem przyciąga turystów na szeroką skalę. Overtourism w stolicy Katalonii stał się jednym z kluczowych wyzwań związanych z dynamicznym rozwojem turystyki miejskiej. Liczba odwiedzających Barcelonę znacznie przekracza liczbę mieszkańców miasta, co powoduje frustrację i coraz mniejszą pojemność psychologiczną. Mieszkańcy regularnie zaczęli protestować i skandować przykładowe hasła: Barcelona nie jest na sprzedaż, Nie dla turystycznej monokultury czy Nie dla apartamentów turystycznych (Kowalczyk-Anioł i Zmyślony, 2017, s. 23-24). Największym problemem dotykającym mieszkańców związanych z nadmierną turystyką jest drastyczny wzrost cen mieszkań.

Dubrownik, znany ze średniowiecznego starego miasta wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO, jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych i najczęściej odwiedzanych miast w Europie. W 2018 r. odwiedziło go 1,27 miliona turystów, czyli prawie 30 razy więcej niż liczba mieszkańców. Czynniki, takie jak: napływ turystów zainteresowanych odbyciem wycieczek związanych z tematyką filmową (*Robin Hood*, *Gwiezdne Wojny*) czy z tematyką gry komputerowej *Gra o Tron*, rozwój niskokosztowych linii lotniczych i turystyki rejsowej, a także wzrost wynajmu krótkoterminowego, wywołały silną presję, co wiązało się ze wzrostem czynszów i zmniejszeniem liczby mieszkańców z 5000 w 1991 r. do 1557 w 2019 r. W 2015 r. UNESCO wydało ostrzeżenie, że to miejsce może zostać wpisane na listę zagrożonego dziedzictwa światowego, w wyniku czego miasto przyjęło w 2017 r. strategię Szanuj miasto, koncentrującą się na regulowaniu liczby odwiedzających i zakwaterowania (Sarantakou i in., 2025).

Wyniki

W pierwszej kolejności przeanalizowano, w jakim stopniu respondenci są świadomi overtourismu oraz jaką wiedzę na temat jego skutków posiadają. O overtourismie słyszało 73% ankietowanych, z czego 80% uważało je za poważny problem miast europejskich. Wyniki te wskazują na zwiększoną świadomość społeczną dotyczącą overtourismu, zwłaszcza w świetle rosnącej liczby informacji w mediach, debat publicznych na ten temat oraz protestów mieszkańców. Na wykresie 1 przedstawiono, z jakimi problemami najczęściej respondenci utożsamiają overtourism.

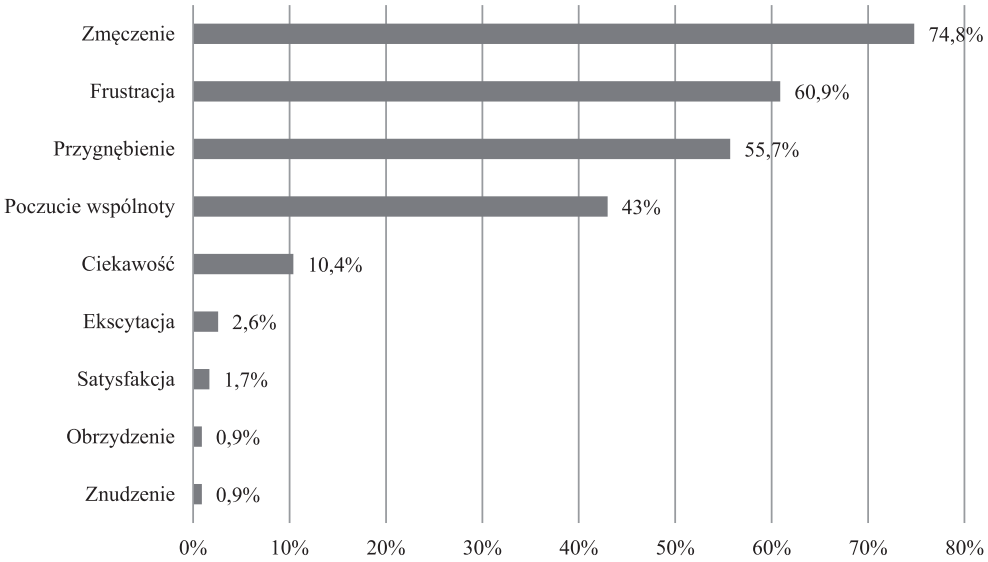
Respondent mógł wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi.

Wykres 1. Problemy utożsamiane z overtourismem [%]

Źródło: wyniki badań własnych.

Z danych przedstawionych na wykresie 1 wynika, że większość respondentów postrzega overtourism przez pryzmat nadmiernej liczby turystów w jednym miejscu. Jednakże należy zauważyć, że badani turyści są świadomi negatywnych skutków tego zjawiska dla mieszkańców i środowiska naturalnego.

Koncentracja ludzi w popularnym miejscu nie jest jedynie problemem medialnym, to także osobiste przeżycia, które mogą wpływać na emocjonalne oceny oraz postawy wobec podróżowania. Z tego powodu poproszono badanych, aby określili emocje związane z overtourismem, jakich odczuli podczas pobytu w Barcelonie lub Dubrowniku. Szczegółowe odpowiedzi respondentów zaprezentowano na wykresie 2.

Respondent mógł wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi.

Wykres 2. Emocje towarzyszące podróżnym do miejsc dotkniętych overtourismem [%]

Źródło: wyniki badań własnych.

Emocjonalne kwestie związane z overtourismem głównie wskazują na jego złe postrzeganie; dominującymi odczuciami są zmęczenie, frustracja oraz przemęczenie. Pozytywne odczucia, takie jak ciekawość, ekscytacja czy satysfakcja, były wskazywane sporadycznie, co dodatkowo podkreśla negatywne postrzeganie tego zjawiska przez badanych. Z wyników można wysnuć wniosek, że overtourism wpływa nie tylko źle na otoczenie miejskie, ale także znacząco obciąża emocjonalnie turystów.

W badaniach podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, jakie czynniki w największym stopniu przyczyniają się do nasilenia urban overtourismu. Opinie respondentów zaprezentowano w tabeli 1.

Najczęstszymi przyczynami wskazywanymi przez badanych były: koncentracja turystów w najbardziej znanych miejscach, niskie ceny biletów lotniczych oraz sezonowość.

Tabela 1. Czynniki wpływające na nasilenie overtourismu w opiniach respondentów [średnia i liczba wskazań]

Czynnik	Średnia ocen	Skala ocen*				
		1	2	3	4	5
Koncentracja turystów w najbardziej znanych miejscach	4,3	3	4	13	29	66
Niskie ceny biletów lotniczych	4	5	9	19	26	56
Sezonowość	4	7	9	19	24	56
Rozpowszechnienie miejsc przez znane osoby w mediach społecznościowych	3,9	5	8	26	31	45
Rozwój platform krótkoterminowego wynajmu	3,8	5	11	21	39	39
Globalizacja i wzrost klasy średniej na świecie	3,6	4	22	23	37	29
Niezauważalne regulacje dotyczące turystyki	3,1	14	25	34	24	18
Słaba infrastruktura turystyczna miast	2,9	13	31	37	18	16

*Skala Likerta 1-5: 1 oznacza najmniej ważny, 5 – najważniejszy.

Źródło: wyniki badań własnych.

To właśnie te czynniki były postrzegane jako najbardziej istotne dla omawianego problemu. Znaczący wpływ przypisano również rozpowszechnieniu miejsc turystycznych przez osoby znane w mediach społecznościowych oraz rozwojowi platform krótkoterminowego wynajmu. Wyniki wskazują na dużą rolę marketingu w Internecie oraz nowoczesnych form zakwaterowania w kształtowaniu dzisiejszego ruchu turystycznego. Globalizacja i wzrost klasy średniej były oceniane równomiernie, co może oznaczać, że choć są istotne w szerszym kontekście, to nie są bezpośrednio postrzegane jako główne źródło problemów. Regulacje dotyczące turystyki oraz słaba infrastruktura turystyczna miast, choć obecne w zestawieniu, były oceniane różnorodnie – rozkład ocen w każdej kategorii jest zbliżony do siebie, co wskazuje na podzielone opinie na temat ich ważności lub zauważalności.

Przeprowadzona analiza wskazuje, że badani turyści zauważyli overtourism w Barcelonie lub Dubrowniku i zjawisko wzbudziło negatywne emocje. Z tego powodu są interesujące wypowiedzi respondentów na temat rozwiązań ograniczających intensywność ruchu turystycznego w tych miastach. Na wykresie 3 przedstawiono opinie turystów na ten temat.

Wśród respondentów dominowały opinie, że bardziej pożądane są łagodniejsze i długofalowe strategie, a nie surowe restrykcje. Większość osób uważała, że skutecznym sposobem na przeciwdziałanie temu zjawisku jest pobudzenie turystyki w okresach poza sezonem oraz promowanie mniej znanych miejsc i tras. To sugeruje, że istnieje zauważalna potrzeba rozproszenia ruchu turystycznego zamiast bezpośredniego jego ograniczania. Relatywnie duża część uczestników badania dostrzegła konieczność edukacji turystów na temat odpowiedzialnych form podróży, co wskazuje na wiarę w możliwość zmiany zachowań poprzez podnoszenie świadomości. Propozycje, takie jak ogra-

Respondent mógł wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi.

Wykres 3. Preferowane środki zaradcze w celu ograniczenia overtourismu [%]

Źródło: wyniki badań własnych.

niczenie liczby hoteli, wprowadzanie limitów odwiedzających czy wprowadzanie opłat turystycznych, były wskazywane przez co piątą osobę. Może to wskazywać na to, że tego typu działania są postrzegane jako bardziej restrykcyjne, ograniczające oraz mogące sprawiać problemy turystom. Respondenci zauważalnie preferowali podejścia przyszłościowe, systemowe i edukacyjne, które mają na celu rozproszenie ruchu turystycznego oraz zwiększenie świadomości wśród odwiedzających.

Podsumowanie

Overtourism, który coraz bardziej wpływa na strukturę i funkcjonowanie popularnych miast, wymaga zdecydowanych, ale również zrównoważonych i długofalowych działań. Turyści uczestniczący w badaniu w większości znają termin overtourism i postrzegają to zjawisko jako poważny problem, dostrzegają jego negatywne skutki nie tylko dla siebie, ale także dla mieszkańców zagrożonych tym zjawiskiem miast. Nadmierna turystyka ma negatywny wpływ na doświadczenia turystyczne poprzez obniżenie komfortu zwiedzania, wywoływanie frustracji i zmęczenia.

Przeprowadzone badania wskazują, że turyści są świadomi negatywnych konsekwencji overtourismu i popierają konkretne środki zaradcze. W szczególności wysoko oceniano rozwój turystyki poza sezonem, edukację turystów, promowanie alternatywnych tras i lokalizacji oraz promocję mniej znanych miejsc. To świadczy o rosnącej potrzebie rozpraszania ruchu turystycznego w czasie i przestrzeni, aby odciążyć infrastrukturę i podnieść komfort mieszkańców oraz turystów.

Ograniczenia i przyszłe kierunki badań

Badanie opierało się na niewielkiej, celowo dobranej próbie 115 respondentów, co ogranicza możliwość uogólniania wyników na szerszą populację turystów. Dodatkowo wykorzystanie ankiety internetowej dystrybuowanej w mediach społecznościowych mogło wpłynąć na strukturę próby (np. dominacja młodych osób). Z wymienionych powodów są potrzebne badania pogłębione, obejmujące większe i bardziej zróżnicowane grupy respondentów (szczególnie mieszkańców miast) uwzględniające takie zagadnienia, jak: wpływ urban overtourismu na funkcjonowanie i warunki życia mieszkańców, zachowanie praktyk kulturowych i więzi sąsiedzkich czy zrównoważony rozwój miast.

Przedstawione wyniki badań wskazują na potrzebę wdrażania działań zarządczych ukierunkowanych na rozproszenie ruchu turystycznego (np. promocja poza sezonem i mniej znanych miejsc) oraz rozwijania edukacji w zakresie odpowiedzialnego podróżowania. Dla władz miejskich oznacza to konieczność stosowania długofalowych, systemowych strategii, angażujących różne grupy interesariuszy i wspierających zrównoważony rozwój turystyki.

Literatura

Borzyszkowski, J. (2018). Overtourism w turystyce kulturowej. Turystyka Kulturowa, 2, 146.

García-Buades, M. E., García-Sastre, M. A., Alemany-Hormaeche, M. (2022). Effects of overtourism, local government, and tourist behavior on residents' perceptions in Alcúdia (Majorca, Spain). Journal of Outdoor Recreation and Tourism, 39, 100499. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jort.2022.100499

Gorji, A. S., Hosseini, S., Seyfi, S., Almeida-García, F., Cortes Macías, R., Mena Navarro, A. (2026, March). 'Málaga for living, not surviving': Resident perceptions of overtourism, social injustice and urban governance. Journal of Destination Marketing & Management, 39, 101044. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2025.101044

Kazimierczak, M., Malchrowicz-Mośko, E. (2021). Overtourism w etycznej perspektywie. Turystyka Kulturowa, 1(118), s. 38-55. DOI: https://doi.org/10.62875/tk.v1i118.1229

Koens, K., Postma, A., Papp, B. (2018). Is Overtourism Overused? Understanding the Impact of Tourism in a City Context. Sustainability, 10(12), 4384. DOI: https://doi.org/10.3390/su10124384

Koens, K., Postma, A., Papp, B. (2019). 'Overtourism'? – Understanding and managing urban tourism growth beyond perceptions. Madrid: UNWTO. Pobrano z: http://www.crosto.hr/files/file/UNWTO-overtourism.pdf (dostęp: 20.04.2026).

Kowalczyk-Anioł, J., Zmyślony, P. (2017). Turystyka miejska jako źródło protestów społecznych: przykłady Wenecji i Barcelony. Turystyka Kulturowa, 2, s. 7-36.

Kruczek, Z. (2019). Ways to Counteract the Negative Effects of Overtourism at Tourist Attractions and Destinations. Annales Universitatis Mariae Curie Sklodowska. Sectio B, 74, s. 45-57. DOI: https://doi.org/10.17951/b.2019.74.0.45-57

Pabian, A., Pabian, B. (2018). Wytwórcy usług turystycznych – zasoby i działalność w obszarze zrównoważonego rozwoju. Zeszyty Naukowe. Turystyka i Rekreacja, 1(21), s. 139-152.

Rozmiarek, M. (2021). Overtourism a interakcja w lefebrowskiej perspektywie. W: Z. Mazur, Z. Dziubiński (red.). Kultura fizyczna w interakcyjnej perspektywie (s. 368-371). Warszawa: Wydawnictwo Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie i Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej.

Sarantakou, E., Moschopoulidou, P., Giannoulatou, K. (2025). Participation Matters: A Comparative Assessment of Urban Governance Responses to Overtourism. Tourism and Hospitality, 6(5), 251. DOI: https://doi.org/10.3390/tourhosp6050251

The problem of urban overtourism from the tourists' perspective, as illustrated by the examples of Barcelona and Dubrovnik

Abstract. An excessive number of tourists in cities leads to infrastructure overload, degradation of cultural values and a lower quality of life for residents. The aim of the paper was to present the phenomenon of urban overtourism in the opinion of tourists, using Barcelona and Dubrovnik as examples. To this end, a diagnostic survey was conducted using a questionnaire technique. An electronic questionnaire was prepared and posted on travel groups on social media. A total of 115 responses were obtained, allowing determination of the extent to which tourists are familiar with the phenomenon of overtourism and their opinions on how to manage it. The analysis of the survey results shows that although tourists have a negative opinion about the effects of overtourism, such as noise, overcrowding and high prices, there is a growing awareness of the impact of their actions on the surrounding environment and local communities, highlighting the need for education in the area of responsible travel.

Keywords: overtourism, Barcelona, Dubrovnik, tourist growth, urban tourism